

אומר לאורח שישרת אותו בדבר שצריך יציאה מהבית, אינו צריך לשרתו בכך [כפירוש ה"ח] (ביאה"ש).

**מאי טעמא פי יתבי לך קסא קבלת בחד זימנא.** ולא השיב להם שעשה כן מטעם ש'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה', משום שדין זה אינו אלא מהלכות דרך ארץ, והעדיף לומר להם טעם שהוא מדינא דגמ' ונלמד מפסוקים (מהרש"א). ויש שפירש, שאף שחייב לשמוע בקול בעל הבית, מכל מקום אינו דרך ארץ שיקח את הכוס מיד, עד שיפציר בו (מג"א קע, י). ויש שפירש, שכיון שרק הושיטו לו את הכוס ולא אמרו לו שיטלנה, אין זה בכלל 'כל מה שיאמר' (אלהי רבה שם, ט; רש"ש).

**אמר להו בלה הופכת פניה תנן.** ואין דרך האיש להפוך את פניו (רש"י), ומה שאמרו (בכורות מד, ב) שאין שותין מים בפני רבים, מדובר שלא בשעת סעודה, אבל כאן מדובר בשעת סעודה [בדומה לכלה שהופכת את פניה בשעת הסעודה] (תוס' שם ד"ה ואין, ראה שם עוד בזה).

**לא אמרי בכוסף קטן ויניף מתוק וקריסי רחבה.** ■ להלכה, לא ישתה כוסו בבת אחת, ואם שתה הרי זה גרגון, ואם שתה בשתי פעמים, הרי זו דרך ארץ. ואם שתה בשלש פעמים, הרי זה מגסי הרוח (ש"ע א"ח קע, ח). וכוס קטנה מאד ששיעורה פחות מרביעית, מותר לשתותה בבת אחת. וכל זה באדם בינוני ובסתם יין, אבל מי שכרסו רחבה, או שהיין מתוק, מותר לשתות בבת אחת אפילו ביותר משיעור זה (רמ"א שם, ומשנ"ב שם, כב. וראה במשנ"ב שם פרטים נוספים).

**בני חבורה נכנסין בשלשה ויוצאין אפילו באחד** - בני חבורה שאוכלים יחד סעודתם [בשאר ימות השנה] ושכרו שמש שישרת אותם, אם שלשה מהם נכנסו לאכול, השמש צריך לשרתם, ואין השמש יכול לומר שישרת אותם רק כשיכנסו כולם לאכול, כיון שכבר הגיע זמן הסעודה. ואם באו רק אחד או שנים מהם, אינו צריך לשרתם, שאין זו דרך אכילה בחבורה, כיון שאין זימון בפחות משלושה, ובטלה דעתם אצל כל אדם. ולאחר שסיימו אכילתם, יכול כל אחד מהם לצאת, והשמש צריך לשרת את שאר בני החבורה שנאריכים בסעודה, אף שקשה לו לשרת אדם אחד או שנים, הואיל וזהו המנהג, שיש שמאריך יותר באכילתו (ע"פ רש"י, ראב"ד קרבן פסח ט, ו, ומאירי בשמו. וראה שם שבקרבן פסח אין השלשה רשאים לאכול לבדם, שנראים כשתי חבורות).

ויש שפירשו, שמדובר בבני חבורה שנמנו על הפסח, ואם בשעה שדרך בני אדם לאכול באו שלשה מהם לאכול את הפסח, יכולים השלושה להתחיל לאכול לבדם ואינם צריכים להמתין עד שיבואו כולם [ומכל מקום צריכים להשאיר כזית לכל אחד משאר בני החבורה (מאירי)]. אבל אם באו פחות משלושה, עליהם להמתין מלאכול עד שיבואו שאר בני החבורה. ואם כבר נתקבצו בני החבורה, ויצאו מקצתם ולא חזרו, אפילו אם נשאר שם רק אחד מבני החבורה, יכול לאכול את הפסח לבדו, כיון שחבריו כבר היו שם ויצאו (רבנו חננאל, ותוס' ד"ה נכנסין בשמו). ויש שפירש לדרך זו, שלאחר שנתקבצו והחלו לאכול, יכול כל אחד לסיים את אכילתו ולצאת, ואינו צריך להמתין עד שישאר בני החבורה יסיימו את אכילתם כדי שלא ישארו לבדם, או להמשיך לאכול עמם שלא יתירו מהפסח ויבוא לידי נותר (רמב"ם קרבן פסח שם, וכסף משנה שם בדעתו).

**יכול יהא נאכל בשתי חבורות תלמוד לומר בבית אחד יאכל** - שעיקר תחילת אכילת הפסח תהיה בחבורה אחת, ולא בשתי חבורות. ואם אחד מבני החבורה רצה לקום ולהמשיך את אכילתו במקום אחר, רשאי (רש"י). ואין לומר שהטעם שמותר להמשיך את אכילתו במקום אחר הוא משום שהאיסור לאכול בשתי חבורות הוא רק קודם שהתחילו לאכול, אבל לאחר שכבר ישבו והתחילו לאכול מותרים ליחלק לשתי חבורות, שהרי בגמ' להלן מבואר שאם נפרסה מחיצה ביניהם לאחר שכבר התחילו לאכול, נחשבים כשתי חבורות ולרבי שמעון אסורים לאכול, אלא טעם ההיתר הוא משום שיחיד שהולך ואוכל דרך עראי בלי קביעות מקום, אינו חשוב כ'חבורה', ואין בכך משום אכילת פסח בשתי חבורות (מהרש"א; חזו"א א"ח ככד לך זה).

**רבי יהודה סבר יש אם למסורת,** ודורשים את הפסוק לפי כתיבתו בתורה, וכיון שכתוב 'בבית אחד יאכל', ולא 'בבית אחד יאכל', משמע שהפסוק עוסק באדם האוכל את הפסח, שלא יאכלנו בשני מקומות ואפילו הם בבית אחד, ואינו עוסק בפסח עצמו, שלא יאכלו אותו בשתי חבורות (מלאכת שלמה ז, יג, בהגהה).

**ועשית מחיצה וכו' וכשתי חבורות דמי או לא,** שאפשר שהמחיצה שעושים באמצע אינה מפסיקה ביניהם לעשותם כשתי חבורות, כיון שכבר הצטרפו לחבורה אחת ועדיין נמצאים באותו מקום [אבל אם מקצתם עברו למקום אחר, ודאי שנחשבים כשתי חבורות] (חזו"א א"ח ככד לך זה ס"ק ג).

■ להלכה, שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד, אלו הופכים את פניהם אילך ואוכלים ואלו הופכים את פניהם אילך ואוכלים, כדי שלא יראו מעורבים [כדעת רבי יהודה] (רמב"ם קרבן פסח ט, ג). ושתי חבורות שנפרצה המחיצה שביניהן, אינם אוכלים, וכן אם היתה חבורה אחת ונעשתה מחיצה ביניהם, אינם אוכלים עד שתסתלק המחיצה, שאין הפסח נאכל בשתי חבורות, ואינם נעקרים מחבורה לחבורה (שם, ה. וראה גל"ח שביאר מדוע בנעשית מחיצה ביניהם אין אוכלים).

**מפני שהיא בוששה** לאכול לעיני בני החבורה, שמסתכלים בתכשיטים שעליה, או בשערה [אבל בפניה אסורים להסתכל] (רש"י, ע"פ תוס' י"ט ז, ג).

**בעל השם אני** - בשם זה קוראים לי מקטנותי, ואינו תואר כבוד (רש"י). ויש שפירש, שאמר להם שנסמך בישיבה להיקרא 'רב', ואין בכך משום יוהרא, לפי שהם לא ידעו שנסמך, ובמקום שלא מכירים אותו, מותר להודיעם (רבנו חננאל, ומהרש"א בדעתו. וכע"ז במאירי).

**חזין מצא** - שאם בעל הבית יאמר לאורח לשרת אותו בדבר הצריך יציאה מביתו, אין האורח צריך לשרתו בכך, שאין זה כבוד לאורח לצאת לשווקים ולרחובות שאינו מכיר (ב"ח א"ח קע, ו, ומג"א שם, י, בשמו). ויש שפירש, שאם בעל הבית אומר לאורח 'צא' מהאכסניא, אינו צריך לצאת (מג"א שם, בשם מטה משה רצ. וראה מהרש"א), ויש שהוסיף, שתיקון כן אחר המעשה ב'בר קמצא' (גיטין נה, ב), שעל ידי שבעל הבית הוציאו נתגלגל הדבר ונחרב בית המקדש, ולכן תיקנו שבמקום בוששה גדולה, יכול האורח להימנע מלשמוע בקול בעל הבית (שפת אמת). ויש שלא גרסו מילים אלו בברייתא, וכתבו שזו הגהת ליצינים (מאירי).

■ להלכה, הנכנס לבית, כל מה שיאמר לו בעל הבית, יעשה (ש"ע א"ח קע, ה. וראה במשנ"ב שם פרטים נוספים). ואם בעל הבית

שאר בני החבורה, ולא מוצאם (רבנו חננאל, ותוס' ד"ה נכנסין בשמו), או שקרא להם, ולא באו (רמב"ם קרבן פסח שם).

**וְצִרִיף הָאֶחָד לְהוֹסִיף דָּמִים** - לדעת המפרשים שהסוגיא עוסקת בחיוב השמש לשרת את בני החבורה, כוונת הגמ' שהיחידים שמאריכים בסעודתם יותר משאר בני החבורה, צריכים להוסיף לשמש דמים בשכרו (מאירי). ולדעת המפרשים שהסוגיא עוסקת בבני חבורה שאוכלים מקרבן הפסח, כוונת הגמ' שאם אותם שלשה שבאו תחילה אכלו את כל הקרבן, צריכים לשלם לשאר בני החבורה את דמי חלקם בקרבן (ע"פ רמב"ם קרבן פסח ט, ו).

**וְהוּא דְרָגַשׁ בְּהוּ דִּיילָא** - לדעת המפרשים שהסוגיא עוסקת בחיוב השמש לשרת את בני החבורה, כוונת הגמ' שאין השמש צריך לשרת את היחידים שמאריכים בסעודה, אלא אם הודיעו לו שדרכם לצאת אחד אחד בסיום הסעודה (רש"י). ויש שפירש לדרך זו, שאין השמש חייב לשרת את השלשה שנכנסו לסעודה, אלא כאשר מרגיש בהם שאינם רוצים להמתין עד שיבואו כולם (ראב"ד קרבן פסח ט, ו, ומאירי בשמו). ולדעת המפרשים שהסוגיא עוסקת בבני חבורה שאוכלים מקרבן הפסח, כוונת הגמ' שמה שאמרו ששלשה מבני החבורה שנכנסו אינם צריכים להמתין לשאר בני החבורה, היינו דוקא באופן ששלחו את השמש לחפש את